

29.4.94
ד"ר רותם קרליב

***** " *****

ISRAEL

29/04/94 : " : מגבל *

ר. מונטה קרלו
אחמד עלי קריע

הסכם-כלכלי התבטאות בנק-פלסטיני מטבע-פלסטיני אוטונומיה-מיסים
אוטונומיה-כלכלה מדינה-פלסטינית אוטונומיה-מסחר

להלן ראיון עם אבו עלאא':

- ש האם אתה שבע רצון מהתוצאות שהושגו?
- ת אינני יכול להסתיר את שביעות רצוני מהתוצאות שהושגו לגבי מכלול העניינים שעליהם הוסכם במסגרת מה שכינינו בשם הסכם פריס ביחס לקשרים הכלכליים. כמובן, שחוקי תקופת הביניים הם שמגבילים את אופי הקשר הזה ואת השאיפות הכלכליות לכוון ממסד עצמאי לחלוטין. אך התוצאות שהושגו בשיחות אלו משכינות את היסוד להגרעין העיקרי האיתן ומלא חיוניות לכינון המדינה הפלס' העצמאית. אתן לך דוגמאות. הענין הראשון הוא עניין המטבע והבנקים. X
- ש אם כך אתה סבור שהסכם זה הוא הסכם כלכלי המתווה את היסודות לקשרים הכלכליים בין ישראל לפלסטינים?
- ת כן. צריכה להיות ברורה נקודה חשובה ביותר והיא שזהו הסכם חוזי (במקור: אתפאקיה תעאקדיה) ונאמר בו שהוא הסכם חוזי לגבי תקופת הביניים ולא הסכם סופי. אם כן, הסכם זה אינו הסכם של יחידת מכס (במקור: וחדה ג'מרכיה) והוא אינו הסכם של חטר חופשי כפי שנאמר עליו אלא הוא הסכם חוזי לגבי תקופת הביניים שבה יוסדר הקשר ויוחל בתהליכי ההפרדה של הזיקה מכורח בין הכלכלה הישראלית לכלכלה הפלסטינית. X
- ש האם הסכם זה יבחן מחדש לאחר מכן?
- ת הוא יבחן מחדש בפרקי זמן קצובים ובשלב הסופי הוא יבחן באופן מלא ויסודי.
- ש נעבור כעת ליסודות ההסכם, למשל לעניין הבנקים והכספים, מה השיגו הפלסטינים מהסכם זה?
- ת X אנו מודעים לעבודה שהיסוד המרכזי במדיניותה של ישראל מהיום הראשון של הכיבוש היה לסגור את הבנקים, ולהשתלט על המוסדות הפינאנסיים ולחסלם ולהחליף את הבנקים הפלס' או הערביים או הבינ'ל בבנקים ישראלים. שכן השליטה על תנועת הכספים כמוה כשליטה על עורקי החיים הכלכליים. לפיכך, יש להשיב לתיקנו את הממסד הפלסטיני שיפיח חיים בממסד הבנקאי. הסכם זה קבע בצורה ברורה שתוקם הרשות המוניטארית

× הפלס' שתמלא מספר תפקידים. בין תפקידיה יהיה לשמש כיועצת וכמקור הסמכות הכלכלית הרשמית של הרשות הלאומית הפלס' והסקטור הציבורי ותחזיק בכספי הפיקדון של הרשות הלאומית הפלסטינית. בנוסף לכך יהיה מנהל מיוחד לבנקים, אשר יעניק רישיונות לפעילות הבנקים המסחריים, הבנקים הפונקציונאליים, הבנקים לפיתוח והבנקים לחלפנות. הרשות גם תכונן את שוקי הכספים, תפקח על פעילותם, תנהל אותם ותוציא להם הנחיות.

ש האם הפיקוח יתנהל ע'י רשות כספים מרכזית או בדומה לה?

ת היא לא כונתה בשם בנק מרכזי אך יש בידה את כל הסמכויות של הבנק המרכזי, להוציא את הנפקת המטבע. לפיכך המוסד שהוקם הוא בנק מרכזי פלסטיני ללא הנפקת מטבע.
× כידוע לך, בכמה מדינות ערביות אחרות יש למשל המוסד המוניטרי, כגון סעודיה, השווה במעמדו לבנק המרכזי. כמובן שלמוסד הזה יש שאת כל הסמכויות להנפיק את המטבע, להגן עליו וסמכויות נוספות והוא נקרא בשם המוסד המוניטארי הסעודי.

לפיכך, כינון המוסד המוניטארי הפלס' הוא גרעין חשוב של הריבונות והעצמאות הלאומית הפלס', והוא האמצעי העיקרי והיחיד להזרמת דם מחדש אל תוך עורקי הכלכלה הפלס' שחברו במשך שנות הכיבוש.

ש נראה שנסוגותם בענין המטבע הפלס', מהי האלטרנטיבה?

ת לא עלה בדעתנו שהנפקת המטבע הפלס' היא ענין שיש לבצעו לאלתר. יש לנו × את הזכות להנפיק את המטבע הפלס' וזכות זו לא בוטלה. בהסכם נקבע שלפלסטינים הזכות להנפיק את המטבע הפלס' ושהשיחות בענין זה תימשכנה כאמצעות הועדה הכלכלית הפלס' המשותפת מיד לאחר חתימת ההסכם כדי לדון × בענין הנפקת המטבע הפלס'. הם צהיעו הצעות שונות שדחינו אותן על הסף. הם הציעו למשל להנפיק מטבע הדומה למטבע הסקוטי וסירבנו. הם הציעו מטבע פלסטיני שמקור הערובות שלו יהיה הבנק המרכזי הישראלי וסירבנו. אנו מדברים על מטבע פלס' עצמאי שיונפק ע'י הרשות הלאומית הפלס', ואם הדבר לא נעשה היום אזי הוא יתבצע בעוד 6 חודשים.

ש מה יהיה המטבע העובר לסוחר, האם זה יהיה השקל?

× ת ראשית, יש את הדינאר הירדני שהוא המטבע העיקרי ויש גם את השל. הם × דרשו שהשקל יהיה ההילך החקוי העיקרי בשטח ובאופן רשמי ואנו סירבנו ולבסוף הוסכם שהשל יהיה מטבע עובר לסוחר.
כמובן שאיננו יכולים לוותר על השקל כמטבע עובר לסוחר והדבר צריך להיות ברור. כאן אין המקום להניף סיסמאות אלא להיות מודע למתרחש בשטח. ישנם שני מילארד שקל בידי האנשים. יש את תמלוגי ושכר הפועלים שמגיעים בשנה לסכום העולה על 500 מיליון דולאר בהתאם למספר הפועלים שם וסכומים אלה משולמים בשקלים. ויש לקחת בחשבון גם את היקף סחר החליפין. אינך יכול להתעלם משלושת גורמים אלה רק משום שאתה רוצה × בכך או רק על מנת להניף סיסמה. אך אתה כן יכול ל ארגן את הדברים ולבחון אותם על מנת להגיע למצב הרצוי. ברם, בתקופת הביניים הסכם חוזי זה הוא שיקבע כיצד נפעל בכל הנוגע הישראלי או המטבע הירדני או המטבע הפלסטיני.

ש אחת הנקודות המרכזיות שהיו שנויות במחלוקת היתה תעריפי המכס. היו חששות מצידה של ישראל והתעקשות פלסטינית ביחס לייבוא ללא פיקוח לאדמות הכבושות. אך בסופו של דבר ידה של העמדה הפלס' היה על הגובה.

ת ביכולתי לומר שהשגנו את חלק הארי של מה שרצינו להשיג בענין זה, × אולם לא השגנו, את כל מה שרצינו ובלתי אפשרי הוא לעשות את.

ש כיצד הפגתם את חששותיה של ישראל?

ת ראשית, כתקופת הביניים לא קיימים גבולות מסומנים, ולפיכך תהיה תנועת סחורות משוק אחד למשנהו ואם תעריפי המכס לא יהיו קרובים אלה לאלה אזי שוק אחד יפגע במשנהו. אלה הן החששות העיקריים שהובעו ע"י ישראל. שנית, להערכתו היו להם גם שיקולים מדיניים. משנת 1967 הם בנו חומת מכס גבוהה וזחקה מאוד סביב האדמה הכבושה והם כרכו ושלכו את הייצוא והייבוא של האדמות הכבושות ביצור ויבוא של מדינת ישראל ובמאזן המסחרי הישראלי. באופן זה לא היתה זהות מסחרית, הן במשור האזורי והן במישור הבינ"ל, לאדמות הפלס' הכבושות, אשר נבלעה ע"י הכלכלה הישראלית. כך הם תכננו את הדברים. מה הניב ההסכם שנחתם. ההסכם קבע שלושה או ארבעה יסודות חשובים ביותר. הראשון הוא שהיבוא משקף את הסטטוס המסחרי. שכן הקשרים בין האדמה הכבושה למדינות ערב היו קשרים חד-סיטריים, בעוד מדינות ערב היו מקבלות סחורות מהאדמה הכבושה הרי לא היו שולחות לשם סחורה כלשהי, והסוחר הפלסטיני או איש העסקים הפלס' ואפילו האזרח הפלסטיני לא היו יכולים לייבא סחורות ממדינה ערבית כלשהי. ענין נוסף הוא שלא היו קשרים עם העולם האיסלאמי וקשרים כאלה היו אסורים לחלוטין. הענין השלישי הוא שתנועת הסחר והייצוא והייבוא עם העולם החיצון התנהלה כפי שצינתי במסגרת תנועת הסחר הישראלית. לפיכך חומת המכס זו מחייבת זעזוע ומחייבת פרצה שדרכה ייצא התינוק הפלס' בן יומו אל עבר העומק האסטרטגי הערבי שלו, העומק האסלאמי הרחוק יותר ומשם אל העומק הבינ"ל, וזה אכן מה שנעשה. במסגרת היבוא ישנן ארבע רשימות ורשימה נוספת חמישית.

הרשימה הראשונה עליה סכמנו היא רשימה המתייחסת למוצרים ממדינות ערב שיגיעו למדינה הכבושה, ובמיוחד ממצרים וירדן. בענין רשימה זו הרי שהרשות הפלס' היא שתקבע את כל מדיניות המכס, מדיניות היבוא ואת תעריפי והיטלי המכס במלואם באופן עצמאי לחלוטין. רשימת הסחורות השניה נקראת "אי 2" והיא גם עצמאית לחלוטין ועוסקת במוצרים מהעולם הערבי והאיסלאמי, ואנו מדגישים מהעולם האיסלאמי שכן זו הפעם הראשונה שיגיעו מוצרים משם. רשימה זו תיקבע ג'כ באופן עצמאי ע"י הרשות הפלס' והיא זו שתקבע גם את תעריפי והיטלי המכס. הרשימה השלישית עוסקת ברשימת הסיוע הבינ"ל, הכוללת מוצרי פיתוח, סיוע הומניטארי, ציוד לבניה וכיוב'. הרשות הלאומית היא שתקבע לבדה ובאורח עצמאי את ההיטלים, השיעורים, המדיניות הנוגעת לרשימה זו ואת אופן כניסת המוצרים.

ש כיצד שלטונות ישראל מעורבים בכול זאת?

ת רשימות אלו הן עניינם הבלעדי של הפלס'. ישנה הרשימה הרביעית שקראנו לה בשם "בי". זוהי רשימה גדולה מאוד שהרשות הפלס' היא שתקבע את כל ההיטלים, תעריפי המכס, מס הקניה ומיסים אחרים, אולם באשר למדיניות היבוא, למתן הרשיונות והסטנדרטים הרי שהם קיבעו במסגרת מדיניות משותפת. באשר למוצרי המותרות האחרים הרי גם לגביהם תעריפי המכס וההיטלים יהיו משותפים. לפיכך חל זעזוע באותו משטר מכס או חומת מכס שסגרה כחומת פלדה את האדמה הכבושה והפלס' אמנם יצא ממנה עם חוברת מכס קטנה אך זו, ללא ספק תלך ותגדל. יש לציין כאן שבמסגרת זו היו עימנו אחים מירדן בעלי דרג גבוה בעלי ידע וניסיון רב מאוד. הם תרמו והשתתפו יחד עימנו במשך חודש וחצי ויותר. שיתפנו פעולה, הגענו להבנות ובחנו את הדברים מדי יום בכול הנוגע לנושאים שעל הפרק. כן קיימנו קשר קבוע עם אחינו במצרים כמעט מדי יום. קיימנו קשר עם מספר גדול של מומחים ופקידים רשמיים והגענו עימם להבנות והחלפנו דיעות משום שעניינים כגון אלה מחייבים ידע וניסיון.

ש מהן הנקודות החשובות ביותר שהושגו בהסכם?

ת באף אחד מהנקודות לא הושגה עצמאות במאה אחוזים. אינני רוצה לייחס להסכם יותר ממה שיש בו, אך גם אין לזלזל בחשיבותו. מה שקרה הוא ארוע חשוב, משום שזהו הגרעין ליצירת ישות פלס', רשות פלס', מדינה פלס' עצמאית, אך הוא איננו מלא. אילו היתה זו עצמאות, לא היינו צריכים

לנהל מו"מ עם הישר' על שום דבר. אך מכיוון שזהו שלב מעבר, ניהלנו מו"מ על המגזרים השונים, בכולם יצרנו את הגרעינים הראשונים לקיום מוסדות עצמאיים. בתעשייה נמסרה לידינו ההחלטה לגבי הקריטריונים והסטנדרטים של הייצור. אנו אלו שיעניקו רישיונות לתעשייה ואנו ננהל את תוצרתנו. כלומר יש החלטה פלס' כלכלית עצמאית לגבי פיתוח המגזר התעשייתי. אותו הדבר גם במגזר החקלאות. ההסכם החדש מאפשר לראשונה את פתיחת השוק הישראלי בפני התוצרת החקלאית הפלס'. שני השוקים נפתחו בשני הכיוונים, והנסיון הוכיח כי לתוצרת החקלאית הפלס' יש כושר תחרות גבוה, הן מבחינת האיכות והן מבחינת המחירים. בתחום התיירות הוקמה רשות תיירות בעלת כל הסמכויות שיש למשרד תיירות של מדינה עצמאית. נכון שתחולת רשות התיירות תרחיב בהדרגה, כפי שקובע הסכם הצהרת העקרונות - תחיל בעזה-יריחו ואח'כ תעבור לשאר חלקי הגדמ'ע. רשות זאת תעסוק בהענקת רישיונות לחברות תיירות ולמדריכי תיירים, בקביעת אתרים הסטוריים, דתיים ותרבותיים וכו'. אפשר לשתף פעולה עם ישראל בנוגע לקליטת קבוצות תיירים המגיעות אליה ולהפך. בינתיים הנושא סוכם רק באופן כללי בלי פרטים. לא נדונו ענינים של שת"פ, לא בתחום זה ולא באחרים. אנו בשלב קביעת הכללים והיסודות של מסגרת הפעילות הכלכלית הפלס'.

ש מה בנוגע לבעית הפועלים הפלס', שישראל רצתה להחליפם בפועלים זרים?

ת הם רצו להשתמש בענין זה כקלף לחץ וסחיטה. אנחנו סירבנו להכנע לסחיטה ודרשנו בנושא הפועלים, שתהיה תנועת פועלים רגילה ושיגרתי. בהתחלה רצינו תנועה חופשית, אך הם דרשו שליטה על מספר הפועלים הנכנסים, ואז דרשנו גם אנו את השליטה על המספר, וכך הפכה הפעולה להדדית, כלומר, גם זכותנו לקבוע מפעם לפעם את מספרם. כן הקפדנו לארגן את יחסי העבודה העתידיים, כלומר שהרשות הפלס' תקבע את כל זכויות העובדים, ושיוקמו קרנות ביטוח סוציאלי וכו' ברשות הפלס'. כל הבקשות האלה נענו. הקפדנו לעיקר שהסדרים העתידיים לא יפגעו בזכויות העובדים שכבר קיימות.

ש. האם ישנה או יכולה להיות סתירה בין ההסכם הכלכלי עם ישראל להסכם הכלכלי עם ירדן?

ת צריך להיות ברור: יחסינו עם המדינות הערביות, וליתר דיוק עם ירדן ומצרים, הם יחסי אחדות וסולידריות, יחסים בעלי עומק אסטרטגי שחייבים להתקיים, בעוד הקשרים והשת"פ האפשריים עם ישראל הם על בסיס של אינטרסים משותפים, שיכולים גם לא להיות קיימים. טיבו של המעבר איננו מאפשר לצד הפלס' להיות חופשי לחלוטין בהסדרת יחסים אלה כפי שאנו רוצים, ואחינו בירדן ובמצרים מבינים זאת היטב.